

[Kristian Nygaard.]

skole er vort Folk blevet betroet et Oplysningsarbejde, som næppe noget andet Land har kendt, før det blev prøvet her.

Folkehøjskolen er, saaledes som det or øvrigt ogsaa allerede er blevet sagt under denne Forhandling, en udpræget dansk Skoleform i Modsætning til vore Eksamensskoler, der næppe adskiller sig afgørende fra Eksamensskolerne i andre civiliserede Lande. Den første, der har talt om Værdien af, at vi fik en Folkehøjskole, er Grundtvig, der efter at have opholdt sig i England tre paa hinanden følgende Somre kom hjem i 1831 og skrev „Nordens Mytologi“, hvori han for første Gang i løse Omrids udkastede Tanken til en nordisk Folkehøjskole.

Da Kundgørelsen kom om Indførelse af raadgivende Provinsialstænder, forstod Grundtvig, at det vilde være af overordentlig stor Værdi, om der blev oprettet en dansk Højskole, hvor Landets unge kunde søge Oplysning om Fædrenes Bedrifter og om Menneskeslægten's Liv i det hele, saa at de deraf kunde faa Forstand til at raadslaa om Folkets fælles Anliggender.

Grundtvigs oprindelige Højskoleplan gik ud paa, at Sorø Akademi, der paa dette Tidspunkt blev anvendt som en ganske almindelig Latinskole for større Børn, skulde omdannes til en Højskole, som kunde modtage Elever til flere Aars Uddannelse, hvor de kunde tilegne sig, hvad Grundtvig kaldte en folkelig Dannelse, i Modsætning til den „lærde“ sproglige Dannelse, som tilegnedes paa Latinskolerne og paa Universitetet.

Skolen i Sorø skulde ikke være for den Del af Ungdommen, som ønskede at gaa Embedsvejen; den skulde uden Eksamen som Maal først og fremmest give en grundig og solid Uddannelse i alt, hvad der vedrører Danmark, dansk Sprog, dansk Historie, dansk Erhvervsliv, dansk Lovgivning o. s. v.

I de følgende Aar baade talte og skrev Grundtvig med stor Iver om en saadan Skole; det blev dog ikke ham, men de sønderjyske Bønder, der i Efteraaret 1844, støttet af den danske Professor Kristian Flor fra Kiel, fik oprettet Danmarks og dermed Verdens første Folkehøjskole i Rødding i Sønderjylland.

Den nationale Kamp var allerede begyndt, og Rødding Højskole blev rejst som et Værn om Danskheden. Hermed var Begyndelsen gjort. Den ny og dristige Skoletanke, der byggede paa den Anskuelse, at kun det frivilligt tilegnede har Værdi, og at Trang og ikke Tvang maa gaa forud for Tilegnelse af aandelige Værdier, mødte straks bitter Modstand fra Videnskabens Verden, men den fandt varm Støtte blandt Folkets brede Lag, for Resten ogsaa hos Kongen og Dronningen — den danske Folkehøjskole har haft fornemme Faddere.

Kong Christian VIII støttede ogsaa Grundtvigs store Plan om en folkelig Dannesskole i Sorø for den voksne Ungdom, men da Kongen døde, blev Planen lagt til Side, og den er ikke senere taget op til Løsning. Dog gemt er ikke glemt — der har til denne Dag været betydelige Kvinder og Mænd, som har arbejdet paa at faa rejst en saadan Skole, og jeg føler mig ganske overbevist om, at der netop i disse Aar bliver flere og flere, der deler den Opfattelse, at Tiden snart maa være inde til at løse dette aarhundredgamle, men stadig friske Skolespørgsmaal om Skolen i Soer.

Det blev dog ikke Rødding-Mændene, der fandt Formen for Folkehøjskolens Undervisning, men derimod Skolemanden Kristen Kold fra Thisted, der købte et lille Bondehus paa Ryslinge Mark paa Midtfyn, hvor han i 1851 under yderst beskedne Former begyndte en Højskole, hvis Elever han vilde lære at elske Gud, deres Næste og deres Fædreland. Dette Maal skulde naas bl. a. gennem Fortælling, jævnt og forstaaeligt, om de højeste og dybeste Spørgsmaal.

Efter vor sidste ulykkelige Krig i 1864 rejstes et ikke ringe Antal Højskoler trindt omkring i Landet, og Højskolens Kvinder og Mænd begyndte netop deres Arbejde ud fra den Opfattelse, at skulde Danmark gaa en lys og lykkelig Fremtid i Møde, gjaldt det om, at hele Folket kunde blive gennemsyret af det grundtvigske Livssyn, baade folkeligt og kristeligt.

Der skulde missioneres, Folket skulde vækkes, Dødbidere og Søvuntryner var der ingen Plads til. Og der var Modtagelighed og aabne Sind for en saadan Tale. I Aaret 1867 oprettedes der ikke mindre end 20 nye Højskoler her i Danmark. De frivillige